

ٲا يا جٲماوٲر بير دٲكا تٲو؟ . وٲرگٲٲان و ٲامٲادٲكر دٲى لٲ ءٲرٲبيٲو: گٲران ءٲبدوٲٲا

جٲماوٲر لٲٲٲى ءٲقٲٲوٲ ناژٲٲ، بٲٲكو لٲ ٲٲى ٲسا نٲكانٲوٲ دٲژى و بٲ بٲكارهٲٲانى بٲٲگٲ هٲٲٲاسووٲٲٲ، بٲٲكو بٲ هٲست و سٲز دٲجوٲٲٲوٲ. بٲم وشانٲ، گٲستاق لٲ بٲن - Gustave Le Bon - مٲشخٲٲكى لٲ ناو تاريكىدا هٲٲكر بٲ ٲاشكراكر دٲى بوونٲوٲرٲكى ترسناك كٲ ناوى جٲماوٲرٲ.

ٲٲوانٲ مرٲقى سٲرٲٲخٲ نٲن، بٲٲكو كٲمٲٲٲكى تووٲٲن كٲ ءٲقٲٲان لٲژر هٲژموى غٲرٲزٲ سادٲكاندايٲ و لٲٲٲى هٲست و سٲزٲوٲ حٲماس دٲيانگرٲٲ. ٲٲوان گوٲ بٲ بٲٲگٲ نادٲن، بٲٲكو زٲر زوو بٲوا بٲ درٲكان دٲٲن. هر ٲسا نٲيٲك دٲكٲوٲٲٲ سٲر زمانٲان، دٲبٲٲٲ حٲقيقٲٲكى خوٲٲناوى كٲ ءٲقٲ زٲحمٲٲٲ سحرى ٲٲو ٲسا نٲيٲ لايان خاٲبيكا تٲوٲ. ٲٲمٲ زامٲكى كراوى مرٲقا يٲٲيٲ. ءٲقٲ لٲ تاكٲكٲسدا سٲرچاوٲ دٲگرٲٲ، بٲٲام لٲ كٲمٲٲدا دٲمرٲٲ. بٲيٲ ٲٲوٲ فٲيلٲسووف نيٲٲ، بٲٲكو ساحيرٲ كٲ رابٲرايٲٲى جٲماوٲرٲكٲ دٲكات. دٲنگى ءٲقٲ نا، بٲٲكو دٲنگى دٲهٲٲٲكان دٲبيستن.

بٲم شٲوٲيٲ لٲ بٲن تٲگٲيشت كٲ مٲژوو بٲ بٲٲگٲ نٲنووسراوٲ، بٲٲكو بٲ سروودٲكان و ٲاٲاكان نووسراوٲ. جٲماوٲرٲكان بٲرٲو روناكى نا، بٲٲكو بٲرٲو سووتاندين بٲرٲدٲكرٲن، كٲچى وا دٲزانن ٲٲو هٲراو هٲرياو شاتٲ شاتٲ ٲٲستٲرٲى رزگارٲكٲريا نٲ.

كا تٲك لٲ قوٲايى ٲٲوٲى گٲستاق لٲ بٲن ٲاشكراى كردووٲ تٲدٲگٲيٲن، كٲ چٲن جٲماوٲرٲكان گوٲ بٲ ءٲقٲ نادٲن، جگٲ لٲوٲى وٲك كٲسٲكى برسى چٲن گوٲ بٲ وانٲيٲك دٲدات كٲ سٲبارٲٲ بٲ خواردنٲ، بٲ ديدٲكى لٲٲ و دٲٲك كٲ بٲ شتٲكى تر هاوار دٲكات. ٲٲوانٲ پٲويستيان بٲ سٲرخٲشيٲٲ، نٲك بٲ بٲٲگٲ، بٲ نيشانٲيٲكى درٲوشاوٲ، نٲك بٲ حٲقيقٲٲكى كاٲ. بٲم شٲوٲيٲ ٲسا نٲكان دروست دٲٲن، وٲك ٲيوناٲكى كٲمٲٲايٲٲى بٲ ژمٲكانى جٲش و خرٲشٲوٲ دٲدرٲٲٲ ٲٲوان و ٲوانيش وٲك كٲسٲكى تٲنوو كٲ ٲاوى پيس دٲخواتٲوٲ، بٲبٲ گوٲدانٲ پيسيٲكٲى كٲ لٲ خوٲٲٲكانياندا دٲگٲٲٲٲ، دٲيخٲٲوٲ.

لٲژيٲك لٲ دٲستى جٲماوٲردا وٲك كاغٲزٲك وايٲ لٲ بٲرامبٲر ٲاگرٲك دٲسووتٲٲ و دٲبٲٲٲ خٲٲٲٲمٲش. بٲيٲ جٲماوٲرٲكان هٲرگيز بٲ وتارٲكى

عقباتی نه براون ته مېدان نه کان، بېکو به وتار کی سرگرځردان کې سروشتی ساد کان ده ژوند. حقیقت له لای نه وان به پوړی بېګ ناپوړت، بېکو به توانایي ته نه و کسای کې ده توان ته نه وان له هست و سزدا نقووم بکات.

جې ماوړر کان بېدوای بېګو ون، نین، بېکو بېدوای نه فسانه یېکون کې مانایي کی کوړان نه یان پېد بېخشت. هرچی نه وان ده یان وېت، چیرکېکې کې خوښیان ده ژوند، دروشمک کې وېک بته کی نو بېرز ده کرته و، درېک کې دوو بار ده بته و تا ده بته دینک. عق له لای نه وان غړی بېکی ده رکړاو و بېر د باران ده کرته نه گړ واز له رووتکړدنه و یان نه ژوند.

بېکې گشتاف له بېن وتی: جې ماوړر کان هر بېخ یان بته کان یان دروست ده کن و ده پېرستن، بېم پېرستنک تا مردن.

نه وې ترازیديای مرغه له کېم دا. حقیقت ته کېهیچ مانایي کی نیی نه گړ به خوښی هست و سز نه خوښه نرا بته. فېله سووف بېګ کان له زویدي کی وشک و بېر ده چنده، بېم ده ستم کار نه فسانه کی بېر و ناسمان ده دات، کې ده بته ناگرک و له سین نه یاندا ده گت. بېم شو یې مرغه کان بېر و سربېر بېر ده کر، له وکاته یې پېانوا یې بېر و بېه شت ده ن.

نه وې نارگیوم نه کانین کې ناراسته کان ده ستنیشان ده کن، بېکو زېری له دانی ده هېه کان، نا هکان کې به خوښی نه وان ده شته و. جې ماوړر کان وېک مندا یې توو نه وان کې حقیقتیان ناوېت، بېکو چیرکېکې کې سه رسامیان بکات، ته نانت نه گړ ژهراویشبه. نه وان بېدوای جادوو گړ ده کون نه وېک فېله سووف، چونکې جادو گړ سه رخشیان پېد بېخشت، بېم فېله سووف ناو نه یې کیان پېد دات کې حقیقت ته خېانی ته پیدا ده بین.

بېکې له بېن جېختی له سر نه وکړد وې کې جې ماوړر کان به له ژیک رېکناخرن، بېکو به خېا رېنگاو رېنگه کان سه رکړدای ته ده کر، چونکې عق له لای نه وان هیچ نیی له بېرامبېر و نه یېک کې ده گړیت یان دروشمک کې هاوار ده کات.

نه گړ ویستت نه وان کې نتر بکیت، حقیقتیان پېشکېش مېکې، بېکو نه فسانه یېک پېشکېش بکې کې خوښیان ده جم نه، وا بکې باو بکې کن کې رزگاری له پشته نا هک یې و مردن رېگ یېکې به نه مریی کې مېه یې ته. نه وسا ده بیني چېن له ددورت ده نا نن و قوربانی ده دن. نه م قېساو ته حقیقت ته، کې عق کې تاکې کان، بېم هست و سز سوپای جې ماوړر کان و هیچ سوپایکې به عق شکستی پېناه نه.

جـ ماوـرـكان، نا يا نـوت كـسـك بـيان بير بكا تـو، بـكو كـسـكان
دـوت خـون ببـنـت بـيان. بـيـ كا تـك سـقرات لـ مـيداني ئـسـينا
وـستا و بـگـگـكاني وـك جوتيارـك چـن تـدـچـنـت ئاواي چاند كـچـي
جـ ماوـرـكان تـنـها رقيان دورـيـو. بـگـگـ لـ لـي ئـوان تـا بوو
وـك دـرمانـك كـ منداـكان رـتيان كردوو بـيخـن، بـيـ ئـفسانـيان
هـبـژارد بـرامبـر عـق، هـست و سـزيان هـبـژارد بـرامبـر
گفتوگـ. هـر بـيـ پاـيان پـوـنا بـرـو مـرگ وـك چـن قوربانـيـك
بـرـو سـرـبـين دـبرـت. كا تـك سـقرات ژـهرـكـي خواردـو ئـوان
چـپـيان لـدا. بـم شـوـيـ عـق هـمـيشـ قابـيلي كوشتـنـ لـلايـن
جـ ماوـرـ خـياـپـرستـكانـو. ديمـنـي مـرگـي سـقرات رووداوـكي جـا
نـبوو لـو ياساـيـي كـ هـمـيشـ دووبارـدـبـتـو، هـر كا تـك دـنگـي
عـق دـردـكـوت و بـ پـچـوانـي عـقـي باوي جـ ماوـر هـنگاو دـنـت
هـر زوو بـردباران دـكرـت تا مردن.

جـ ماوـرـكان نا توانن ئاوانـيـك هـبـگـرن كـ نـفاميان پـنـ نشان
بدات، بـيـ بـ پـكـنـنـكـي شـتـانـو هاوارـكي كوـرانـو ئـو
ئاوانـيـ دـشـكـنـن. ئـمـ ئـو دـقـيـيـ كا تـك لـبـن دـيدركـنـت:
بـگـگـ دـبرـتـيـ پاـي سـدارـ بـام ئـفسانـ لـسـر تـختـي شاهانـ
دادـنـرت. ئـنـجامـكـ ئـوـيـ كـ مـژوو بـ پـنووسي فـيـلـسووفـكان
نانووسـرتـو، بـكو بـ خوـنـي ئـوانـي بـ ناوي حـقيقـتـو لـ خـاچ
دـدرـن دـنووسـرتـو. لـ هـر مـلـحـمـيـكـي گـورـدا، رووي
جـ ماوـرـكان وـك بوونـوـرـكي تووـ دـردـكـوت كـ قارـمانـكاني
لـ خوـن دروست دـكات، نـك لـ بيركـردنـو. كا تـك ئـسـينا سـقراتـي
لـخاچدا، لـ هـمان كا تـدا ئـفسانـكاني سـبارـت بـ شـكـ و خوداكان
سـراسـمي كردبوو. فـيـلـسووفـكانـيان نـكـوشت چونـكـ كـسـكي لاواز،
بـكو بـهـكاري ئـويـ بـ حـقيقـتـو رووبـووي نـفاميان بووـو.
حـقيقـتـ هـر لـ سـرـتاوـ دوژمنـي جـ ماوـرـكان بوو، ئـوان نا توانن
روناكي هـبـگـرن، بـكو بـدواي ئاگر دـكـون، تـنانـت ئـگـر بـسـي
ئاگرـكـ ئـوان بكا تـ خـمـش. بـم شـوـيـ سـرنوشتـي مـرـفـايـتي
هـمـيشـ بـ سروودـكان رـگـيان پـدراو، نـ بـ بـگـگـكان، بـ
دـهـهـهـكان، نـوـك بـ عـق.

هـمـوو داستانـكان شاـيـتن كـ چـن خـمـكـكـ شـكـيان داوـ بـ
قارـمانـكاني، لـ كا تـكـدا هـيچ بـگـگـيـكـيشيان بـدـستـوـنـبوو.
جـ ماوـرـكان پـويستـيان بـ وـنـيـكـي حـماسـيـي، بـ خوـنـكـ كـ
دـرژـت، بـ نـشانـيـك كـ وـك بـتـك بـرز دـكرـتـو بـ پـرستن وـك
ئـوي مـژوو هـمووي لـلايـن عـقـي بيرمـندـانـو نـبـت، بـكو
لـلايـن زامـكاني جـ ماوـرـكانـو كـ بـ ئـفسانـكان دـسووتـن،

بېلېلو د برکت.

لې سډې بیستې مډا، جې ماوړرکان سېلمانډیان کې ئوې لې بېن وتی
تېنها تیریدېک نېو، بېکو نېفرېتېکی مېژووی بوو. ملیېنان کېس
نېکو تنې دواي عېقې، بېکو دواي ئېفسانېک کېوتن کې جلوبېرگی
رزگاریان لې بېرکراوو. لې چین، کتېبی سووری ماو تسې تونگ
بېگېکې عېقېانی نېو، بېام کرابوو ئینجیلېکی کې مېلېتې
نوې بېجې ماوړرکان. وېک ئیماندارک چېن دوعاکیان دووبارېو
دې بارېدېکې نېو ئوسېندېان دووبارېکردېو تا لې شېشېکدا غرق
بوون کې منداېکې کانی خېیانی خوارد.

لې کامېدیا، پې پېت جې ماوړرکانې بېرېو دېزېخېکی سېر زېمینې
برد بې ناوې ئېفسانې گېانېوې بې پاکیزېی کې تېیدا رېشېیران و
خوېندکارانې کوشت، چونکې جې ماوړرکان بېگېکې کیان بې داهاتوویان
نېدوېست، بېکو هاوارکېان ویست کې لې بېرکردنېو ئازادیان
بکات. ستېمکارکېان دېسېاتیان لېسېر بېنېمای تاکېوې دروستکرد و
جې ماوړرکانېان کردې کائینېک کې وېنې سېرکردېکې وېک خودایکې
نوې بېرستېت. بېم شوېوې جې ماوړرکان کېنېش بې وېهمېک دېبات و
لې پېناو ئېفسانېکدا بې کوشتدېدرېت، لې کاتېکدا عېقې لې ژېر
پېیدا دېپلېشېتېوې.

جې ماوړرکانې رېژھېت کېمتر لې هاوتاکانېان لې رېژئاوا دېندېتر
نېوون. ئېوان ئا دینې و سیاسيېکانېان وېک بېتېکان پېرستووې و
هېشمېندیان وېلاناوې. کاتېک بانگېواز دېکرېن بې ناسیندېوې خېیان و
ژیان بې تېمېتی کفر تېکفیر دېکړې، بېام کاتېک دروشمېک کې
سروشېی سادېیان دېهېژنېت، بېرزی دېکېنېوې بې پلې خودایې.

بېم شوېوې تراژیديای سېقرات بې جلوبېرگېکی نوې و لېزېمېنېکی
تردا دووبارې دېبېتېوې، ئېمجارې دادوړرکان جیاواز لې
دادوړرکانې ئېسینا مېزېریان لېسېرناوې یان بېجل و بېرگی
سېربازیوې. جې ماوړرکانې رېژھېت بې وتارې حېماسېکان و فېتوا
رېکدېخرېن، نېوېک بې بېگې. بې هاواری اللې اکبر یان بژی سېرکې
بېسېکردنېوې بېرېو مېرگ پېشبېکېدېکېن، چونکې ئېفسانې یېقینېکیان
پېدېبېخشېت کې لې بېرکردنېوې ئاسانترې. ئېوان عېقې بې دېستی
خېیان دېکوژن و چې پې بې مېرگی خېیان لېدېدن.

ئېمې ئېوېی کې وشېکانې گېستاق لې بېن دېکاتې نېفرېتېکی
هېتاهېتایې: بېگېکېکان کېمېگې درووستناکېن، بېام هېست و سېز
نېتېوېکې تېواو لې کوړرکان دروست دېکات.

دواي ئېوې بېنیمان چېن تراژیديای جې ماوړرکان لې رېژھېت و

رژاوا دووبار د بښلو، د توانين وشکاني گستاخ ل بڼ ل رځگي ئو وې تير ريکاني زانستی کم مایي تي نيشانیا ندا، تېگيڼ. ج ماو رکان کاتک دروست د بن، عقیقی تاک کم سی خیان ل د ست د دن و د بڼ بوون و رکی کم مایي تي ک ئیتر بیرنا کم ن و و ه ر مل د نڼ ب ر و پ ش. ئ می دورکهایم – Émile Durkheim - ئ می ناو نا “ویژدانی ب کم م”، ب م ویزدان کم زیاتر ل ت نکی نابینا د چت ک تاک کم س ل ژر چرخ کانی د کات خ م ش. ل ر دا ع ق ه د و ش ت و و ئ و و د م ن ت و و ر ح کی کم م ایي تي سوو ت ن ر ک ب گ ناس ت، ب کو ت نها ه ست و س ز د ناس ت. ئ م ئ و و ی ک ج ماو رکان ل چاوی زانایانی کم م ایي تیدا و ک کم م م ک ک ب وز ی کی س ر تایی بارگای کراو د بینر ت. ئ وان شت کان ه ناس ن گ نڼ ب کو پ لاماری د دن، حقیقت دروست ناکن، ب کو ئ فسان کان دروست د ک ک ک نتر پیان د کات. فیل سوو ف کان د کوژرن، پ غ م ب ر کان ب در د خ ر ن و و، ک چی ست مکار ک د کر ت خودا، چونک ج ماو رکان ه می ش ئ فسان ه د ب ژرن و ب گ د خ ن ژر پ یان و.

ئ و ویزدان کم م ایي تی یی ک دورکهایم و سفی کرد، ه رگیز ر ح کی پاک ن بوو، ب کو جان و ر کی توو ی و ل خوینی قوریانیی کانی خی د خوات و.

ل ش ش ف ر نسیدا، م قس م ئ نجامی ع ق و خونی ف ل س ف ن بوو ک خونی ب ئازادی و د بینی، ب کو ئ نجامی ج ماو رکان بوو ک بوون کم م کی توو ک ب ئازادی هاوار د ک ن و ل ه مان کاتدا م یدان کان ل خو ن دا غ رق د ک ن. دروشم ک ل کت ب کاندا ع قانی بوو، ب م ل ش قام کاندا بوو ر و م سم کی خو ناوی، ک ئ فسان ب ه ز تر بوو ل ب گ و ه ست و س ز د ن تر بوو ل ه ر ع ق ک. ب م ش و ی دیم ن کان ب در ژایی م ژوو دووبار د بڼ و: ج ماو رکان شت کان ب پ و و ری ع ق نا پ و ن، ب کو ب پ و و ری سروشتی ساد و خو ن.

پاشاکان ن براون ت پای مردن چونک گ ل گفتوگي ب گ کانیان د کات، ب کو ل ب ر ئ و و ی ج ماو رکان پ ویستیان ب ئ فسان ی کی نو بوو، قوریانیی کی کم م ایي تي ک خ یانی پ پاک بک ن و و. و ک گستاخ ل بڼ د: (حقیقت د س مایي تي نیی، ب کو ت نها ئ فسان د س مایي تي ه ی) ب ی س ر ب ین کان د بڼ ر و م سم و خو ن د ب ت ت نها وان یی ک ک ج ماو رکان تید گ ن.

زانستی د ر ووناسی ئ اشکرای د کات ک ج ماو رکان ب ش کنین ل

هشمه ندهكان، بېلكو بېشكن له فېناكردنې. كاتېك تاكېكېس له ناوياندا دتوتېتو، ئيرادې خې لېدېستېدات، وېك ئېسېرېك وايې كې چكېكې دېداتې دېست نېياركانې.

فرېد له زانستې دېرووناسې جېماوېرېكاندا دېې: (كاتېك تاكېكېس دچېتې ناو كېمې، له ئاستې هشمېندې خې دادېبېزېنېت بې پلېيېكې سېرېتايې، كې زياتر ئامادېيې بې گوېاېيې و زياتر خېدېداتې دېست خېيا). بېم شوېيې جېماوېرېكان دېبندې بوونېوېرېكې يېكگرتوو كې هېچ هشمېنديېكې نيې جگې له سروشتې سادې و هېچ ئاسېيېكې نيې جگې له بېيېكداهاتن. ئېوې هاوكېش دېروونيېكان بې خوېنېكې ساردېو دېيخېنې روو، له راستيدا تراژيديدېكې خوېناويې: جېماوېرېكان هشمېندېكې چېند لايېنې نيې، بېلكو عېقېكې يېك لايېنېي، عېقېكې له بېركردنېوېيېكې ئازاد بېبېش كراو، بې ئېوې بېتې هاوار بې خداكان.

لېم چوارچېوېيېدا، بېلگې شوېنېك نادېزېتېوې بې خې، چونكې پېويستې بې عېقې جياوازېكان، بېمېام جېماوېرېكان هېموو عېقې تاكېكېسيېكان له مېنجېكېدا دېكوېنېت. ئېمې ئېوېيې كې گېستاف لېبېن جېختې لېسېر كېردېو كې حېقيقېت لاي جېماوېرېكان هېچ دېسېتېكې نيې، بېلكو تېنھا ئېفسانې دېسېتېتې هېي، چونكې ئېوې غېريزې سروشتېيې سادېكېيېتې.

ئېگېر بې چاوي زانستې دېرووناسې سېير كېين، دېبينېن كاتېك تاكېكېس له ناو كېمېدا ون دېبېت و ئاگادارې له ونيوونېكې خې، له ناو جېماوېرېكېدا دتوتېتو، عېقې خې لېدېست دېدات، دېيې كېسايېتيېكې خې كوشتووې تاكو داگېركېرېكې تري سېير و نامېتر، سېرېتايېتر و توندوتېتر لې ناخيدا لېدايېك بېبېت. بې ئېوې بوونېوېرېكې تر لې ناويدا لېدايېك بېبېت، بوونېوېرېكې كې سېيرترې، سېرېتايېترې و توندوتېترې. مېگلې وېك نېخېشېك دېبينېت، قسې دېكات و دېجوېت، بېمېام بې هېشي تاكېكېسي، بې بې ويژدان، بې بې بېرېسيارېتې. لېرېدا مېيدانېكان دېبندې نېخېشانېيېكې كراو بې شېتې، بېمېام بې دكتېر و بې بې چارېسېر.

ژان جاك سې لې كتېبې (گرېبېستې كېمېايېتې)دا نووسيويېتې: "مېرېف بې ئازادې لېدايېك دېبېت، لېگې ئېوېشدا لې هېموو شوېنېك بې زنجير بېستراوېتېو". ئېو زنجيرانې تېنيا هې ستېمكاران نيې، بېلكو هې جېماوېرې خېيېتې. كاتېك تاكې تېسليمې ئېوان دېبېت، خېبېخشانې ئازادې خې لېدېست دېدات و دېبېتې كېيلې دېنگې قېرېباغې. ئازادې لې لاي روسې لېژېرېيې هېچون و سېزدا دېنېژرېت، چونكې جېماوېرېكې تاكېكېس دېكاتې سېبېرېكې بې بې

روخسار.

سرن کیرکگارد - Søren Kierkegaard - له کتبیځاییدا "نځخشی تا مردن" به پځداگریځو نووسیتی: "قځر باغی فشیځی." لهځدا ئاشکرا دځبت که ځماوځرکان تځنها مځترسیځکی سیاسی نین، بهځکو کځمئځندامیځکی بوونیځی. درځ کاتځک له هځزاران دځموځو بهځرز دځبتځو و دووبارځ دځبتځو، کځموځ کاتځک ئځفسانځکان دووبارځ دځکاتځو، بهځم شوځیځی درځ زیاتر له خودی ځحقیقت دځبتځو واقعی و عځق دځبتځو دځنگځکی تځنیا له ناو هاواری کځموځک که تځنها ځیا دځناسځت. ئځموځ لهځژیکی لهځنځ: قځر باغځک ځی به هځشمځندی راست ناکاتځو، بهځکو به هځر هاوارځکی نوځ گیرځدی نځخشی زیاتر دځبت.

ئځفځتون له کتبیځاییدا "کځمار" یځکځ بوو له یځکځم کځسځکان که له مځترسی ځماوځرکان تځگځیشت، کاتځک وتی: "دیموکراسی به ستځمی ځماوځرکان کځتایی دځت." به لای ئځوځو، کاتځک دځسځات بدرځتځ ځکی گشتی، کځشتیځک نه به دځستی عځقځانیځکان، بهځکو به دځستی کځشتیوانځ سرځخځشځکان بهځو دځبرځت که بهځرت له دځنگی کاپتنځک هاوار دځکن. ځماوځرکان له چاوی ئځفځتوندا شوځپځلځکی شوځواو که به ئازادی ځی داپځشیو و له زگی ئځوځو ستځمکار لهځدایک دځبت، چونکځ ئاځاوځگځ تځنها ئو کځسځ دځناسځت که وځوځام به ئارځزووځکانی دځداتځو.

ئځلځکسی دوتځکفیل - Alexis de Tocqueville - له کتبیځاییدا "دیموکراسی له ئځمریکا" ئاماځی به ستځمځکی نوځ کرد که نه به دار، بهځکو له ری فشاری زځرینځو به کار دځهنرځت. نووسیتی: ځماوځرکان به دځنگی بهځدځنگکردن و رایځکی یځکگرتوو دځسځپځنن که له هځر ستځمځکی تاکځکسی دځندانځتر. بهځم شوځیځ تځدځگځین که ئځوی گځستاق لهځبن نووسیتی دواي چځند سځدځیک سځلمځنراو: ځماوځرکان عځقځک نین ځحقیقت دروست بکن، بهځکو زیریانکن ځحقیقت هځدځلووشن. عځق له لای ئځوان دځنگځکی تځنیا یځ که زیریانی هځست و سځز غځرقی دځکات تا دځمرځت.

تاسیتوس - Tacitus - نووسیتی: "ځماوځرکان به ځخرایي دځسځات دځدن و به ځخراتر وځریدځگرنځو، بهځ به کار ځخشتیان دځویت و رقیان لهځتدځبتځو." ئو دځیزانی که ځماوځرکان نه به دادپځرووی و نه به عځق بهځو دځبرځن، بهځکو به هځوځسځ گځاوځکان که وځک بایځکی ژځهراویځ. ئځمشو و سځرکردځیک بهځرز

دېکونډو به پلای خوداکان و سبای دایدنې بهر شلاق. ئېم گڼانې
نیشانې ئازادی نیې، بېکو نیشانې شتیې. ئو بېگې یې ک
کېمېکې پندې له ئزمونېکانې تری ورنه گرتوو و وک زریانېکی
کوهر هر شتهک له بېردمیدا بهت هېدېلوشته.

حوکمیش له رهه ماتدا جیاواز نه وو. کینکو یوشیدا - Yoshida
Kenkō - له کتېدکېدا "تېامانېکان له تېناییدا"، نووسیتی:
"کسېک کې له بېهای ناجېگری کات تېگات، دېبته سېرېکی کاتېکې."
ئېگر له لم حکمېتو خوښندنو به جېماوېرېکان بکېن، دېبین کې
ئوان دوژمنې له ناوچوون، بېدوای بتهکاندا دېگېن کې پېیان
وایې هتاهتایې، بېام کاتېک ئفسانېک دېپرستن، دېبته
نېفرت، کاتېک سوجدې بېدېن، لې بېزار دېن و دېشکېن. ئوان
حکمېتی کاتې رت دېکونو، بېیې خېان بې خېانو دېستن،
پاشان بې دېستېکانې خېان دېشکېن وکې منداکې کې یاریېدکې
دېشکېنت. بېم شوېې پېشېنی گېستاق له بېن دېردکېوت:
جېماوېرېکان له سېر بېگې بېیار نادېن، بېکو له سېر هېست و سېز.
مېژوو بې دېستی جېماوېرېکان دېنوسرېت کې زیاتر خېانېکانیان
دېپرستن وکې ئوېې بېدوای حېقیقېتېکانیاندا بېگېن. تېواوې
مېژوو شانېکې بې شتې جېماوېرېکان، پېکېکانې نېک بې حېر، بېکو
بې خوېن نووسراون، نېخشېکانې نېک بې عېقې، بېکو بې هاوارېکان
کېشراون.

سېری سېدېکان بکې کې بې جېنگېکانې خاچېرستې سووتان. ملیېنان
کېس نېک بې بېبونی بېگې، بېکو بې هېگرتنې خېانېکې پېرېز
دېرچوون. نه بې عېقېکانیان، بېکو بې هېست و سېزېکی کوېرانې
جوېاون و له دوای خېان شارې وېرانېکان و لاشې کوژراوېکانیان
جېهشتوو، له کاتېکدا وایان دېزانی کې دېرگای بېهشتیان بې
دېکرتېو.

ئوېې له ئزمونې دوښندا ژیا، پارېزراو نیې له شتې سېېنې،
بېکو دېسانو دېگېتو بې هېمان بازنې. بېیې توکفیل له
"دېموکراسی له ئمریکا" دا نووسیتی: "ستېمی زېړنې مېترسیدارترې
له ستېمی پاشاکان." پاشا لېش دېکوژت، بېام جېماوېرېکان روح
دېکوژن، چونکې تاکېکېس ناچار دېکېن کې له ناویاندا بتوېتو و
عېقې دېکېنې تاوانېک کې بې دېرکردن و مردنې سمېلی سزا دېدرت.
چونکې جېماوېرېکان بې یادېوېرېن، نا هېشیارن، هېر وانېکې کې بې
خوېن نووسراوت، بې هاواری دواترې سېدېبته وې. ئفسانېکې کې
ئېمشو دېکوژرت، سېېنې بې جلوبېرگېکی نو دېگېتو وې. مادام

تا که کس لای که مایه دادا دیتو و، نه خشیی که دووبار دیتو و و دنگی لای زیرانی هاست و سزکاندا ون دیت. عقی پویستی بیدنگی هی تا مرث گوئی لای بگری، بام جماو رکان زیرانی کن تها ر ب هوار ددن. بام شوو یی ددرد که ویت که مژوو هه کی راست نیی بر و پوشک وتن، بکو کوان یی کی شکاو و هه میش بر و ویرانی دچمیتو. بگکان لای ژر هه ژمونی جماو ردا ددووخن و ئفسان لای هه موو گپان کدا وکی شازنی تاجدار دمنیتو. ئم دندی ئو شتی که گوستاف لای بن بینویی تی: جماو ر ب عقی دها توو ناووست، بکو ب هه مان ئو چقی یی که ئستای خی دیت و ابردوو داد تاشیتو.

و رگوان و ناماد کردنی لای عر بیو: گران ع بدو

سرچاو: چانی یوتوبی تراجیدیا